

DİVAN EDEBİYATI

Anadolu'da, temelleri XIII ve XIV. yüzyıllarda **Hoca Dehhanî, Ahmedî** gibi şairlerce atılan ve XV. yüzyıldan sonra da bütün kurallarıyla ortaya çıkan bir **seçkinler edebiyatıdır**. Çünkü şair ve yazarlarının hemen hepsi **medreseden** yetişmiş, saray çevresinden insanlardır, içlerinde **şeyhülislamlar, paşalar, vezirler**, hatta **padişahlar** vardır. Bu yüzden bu edebiyata saray edebiyatı diyenler de çıkmıştır.

Divan edebiyatında şair ve yazarlar kadar, bunların ürünlerini okuyanlar da **seçkin** insanlardır. Bir başka ifadeyle divan şair ve yazarlarının amacı **halka seslenmek** değildir. Divan şairleri için önemli olan, seçkin bir zümreye, yüksek mevkilerdeki insanlara ulaşmak, onların **beğenisini ve övgüsünü** hak etmektir. Divan edebiyatının bu özelliğini dikkate alanlar da divan edebiyatından genellikle **yüksek zümre** edebiyatı olarak söz ederler. Divan edebiyatının tipik bir özelliği de şairlerin ürünlerini yaratırken önceden belirlenmiş birtakım biçim kurallarına uymak zorunda olmalarıdır.

Bu özelliği nedeniyle ki divan şairlerinin ürettiklerinde biçim yönünden fazla bir **özgünlük** yoktur. Divan şiiri yüzyıllar boyunca aynı kalıplar içinde kendisini tekrarlamış, hemen hemen hiç **değişmemiştir**. Bu yüzden de kimilerine göre divan edebiyatı bir **klasik edebiyattır**. **Arap ve Fars dilinin**, kültürünün etkisindeki bu edebiyata divan edebiyatı denmesinin nedeni ise daha farklıdır. Divan şairleri için birden çok dilde şiir yazmak bir övgü kaynağıdır. Bu yüzden de şairler mümkün olduğunca hem **Türkçe hem Arapça hem de Farsça şiirler yazmaya** çalışırlardı. Sonra da bunları yazdıkları dillere göre ayırıp **divan adını** verdikleri bir **kitapta** toplarlardı. Sadece Türkçe ya da sadece Farsça divanı olan şairlere de küçümsenerek bakılırdı. Bizde XV. yüzyıldan XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar hüküm süren bu geleneğe divan edebiyatı adının verilmesinin nedeni budur.

Divan edebiyatının bir başka özelliği de bir bakıma Osmanlı İmparatorluğu ile doğmuş, onun çözülp yıkılmasıyla da son bulmuş bir edebiyat geleneği olmasıdır. Bu yüzden, divan edebiyatından Osmanlı Edebiyatı adıyla söz etmek de yanlış olmaz.

Divan Edebiyatının Genel Özellikleri

- 1-Arap ve İran edebiyatlarının etkisiyle, medrese tahsilinden geçmiş seçkinlerin oluşturduğu edebiyattır.
- 2-Dil, konu, biçim özellikleri yönünden Arap ve özellikle İran edebiyatının etkisindedir. Edebiyatımızın yabancı etkilere en açık bölümüdür.
- 3-Eserlerin tamamı yazılıdır.
- 4-Divan edebiyatında anonim ürün yoktur.
- 5-Düz yazı da kullanılmış olmakla birlikte nazım (şiiir) daha yaygındır.
- 6-Müzikle ilgisi halk edebiyatına göre çok daha azdır.
- 7-Din dışı ve bireysel konular - temalar ön plandadır. Dinî ve toplumsal konulara daha az yer verilir.
- 9-İlk örnekleri XIII. Ve XIV. Yüzyıllarda verilmiş ise de asıl başlangıcıXV. Yüzyıl-dır. XIX. Yüzyılın ikinci yarısına kadar devam etmiştir.

Divan Şiirinin Özellikleri

- 1-Aruz ölçüsü kullanılmıştır.
- 2-Temel nazım birimi beyittir.
- 3-Arap ve İran edebiyatlarından aynen alınmış nazım biçimleri kullanılmıştır. Sadece şarkı ve tuyug divan şairlerince geliştirilmiştir.
- 4-Genellikle tam ve zengin kafiye tercih edilir. Ahenge önem verildiđinden redif-lere de özellikle yer verilir.
- 5-Bütün güzelliđine deđil, parça (beyit) güzelliđine önem verilir.
- 6-Dil ve anlatım süslü ve sanatlıdır. Duygu ve düşünceler, mazmun adı verilen kalıplaşmış (telmihli, eğretilmeli) sözlerle dile getirilir.
- 7-"Sanat için sanat" ve "söz güzelliği" amaçlandığından konu geri planda kalır.
- 8-Genellikle insan aşkı, içki, eğlence gibi tema ve konular işlenir.
- 9-Din ve tasavvuf konularına da yer verilir.
- 10-Soyut ve düşsel sayılabilecek bir edebiyat geleneğidir.
- 11-Ürünlerde gerçek hayat sahnelerine pek yer verilmez